

ПРОБЛЕМА ВИНИКНЕННЯ ЖИТТЯ: КРЕАЦІОНІЗМ ТА ЕВОЛЮЦІОНІЗМ

*Кузишин А.Я., Дніпропетровський національний університет залізничного
транспорту ім. академіка В. Лазаряна*

Основний факт історичного буття полягає в тому, що все живе і неживе приходить і потім зникає. Згідно сучасним уявленням життя є результат еволюції матерії. У сучасних дискусіях теорія еволюції стикається з серйозними труднощами в поясненні явищ живої природи і не в змозі вирішувати проблеми, що виникають тут. До таких проблем можна віднести, зокрема, реальність видоутворення і макроеволюцію, можливість

прогресивного удосконалення в еволюції, механізми формування і трансформації складних структур в еволюції, доцільність будови живих організмів.

Об'єкт дослідження – проблема виникнення життя.

Предмет дослідження – праці прихильників еволюційної теорії та представників креаціонізму.

Життя – одна з форм буття і одна з вищих форм руху. Однак при всій очевидності, здавалося б, і наочності феномена життя пізнання сутності життя, її критеріїв, закономірностей розвитку – справа надзвичайно складна. Показником цієї складності служить факт, що до цих пір відсутнє визначення життя, яке задовольняло б науковим вимогам. Сучасна наука в погляді на життя виходить з уявлень про якісне відмінності живого від неживого, про наявність загальних властивостей у рослинного і тваринного світу, включаючи людину.

Пізнання життя – першочергове в числі завдань, до вирішення яких людина приступила з моменту свого усвідомленого існування. Основою світогляду неодмінно є концепція походження світу і життя. Ставлення людини до життя і його значення, а також кінцевої мети неминуче залежать від того, що вона думає про його істинне зародження. Фактично існує дві основи світоглядних уявлень – еволюція і креаціонізм.

Всі стародавні культури мали свою космогонію (міфи про народження миру), що намагалися так або інакше осмислити появу всього, що оточує людей. В книзі Буття (перша книга Священного писання євреїв і християн) описується послідовність творіння миру Богом всього неживого і живого, що нас оточує.

Аристотель не був першим, хто досліджував тварин, але саме він відомий як «батько зоології». Його праці по зоології найдавніші, які до нас дійшли. Його «Виникнення тварин» – перша книга по ембріології а «Про частини тварин» – перша по порівняльній анатомії. В трактаті «Про частини тварин» Аристотель ясно виразив ідею єдності будови тварин: риби, звірі і люди влаштовані схоже

Аристотель був впевнений в існуванні самозародження, тобто в тому що організми можуть виникати крім процесу розмноження.

Впродовж 16–18 століть продовжувалася робота по опису тварин і рослин, по їх класифікаціях. Поступово були накопичені численні дані, що говорили про дивовижну різноманітність форм організмів. Ці дані потребували систематизації. Великий внесок в створення системи природи був зроблений

знаменитим шведським природодослідником К.Ліннеєм (1707–1778), якого справедливо називають творцем наукової систематики організмів. Слід зазначити, що Лінней послідовно дотримувався погляду про незмінність видів, створених Творцем. Він побудував найбільш вдалу штучну класифікацію рослин і тварин, описав близько 1500 видів рослин. У своїй основній праці «Система природи» (1735 р.), він сформулював принцип класифікації тварин і рослин. За одиницю класифікації він прийняв вид – сукупність особин, схожих по будові.

Першим ученим, який зробив справжній переворот в теорії еволюції Нового часу, був Чарльз Дарвін (1809-1882). У своїй основній праці «Походження видів шляхом природного відбору» (1859), узагальнивши результати власних спостережень і досягнення сучасної йому біології і селекційної практики, розкрив основні чинники еволюції органічного миру.

Теорія Чарльза Дарвіна, відома під назвою теорії природного відбору, є однією з вершин наукової думки ХІХ в. Проте її значення виходить далеко за межі свого віку і за рамки біології: теорія Дарвіна стала природно-історичною основою матеріалістичного світогляду.

Різноманітні відмінності, що коливаються, між особинами одного виду утворюють як би плавний перехід до стійкіших відмінностей між різновидами цього виду; у свою чергу, останні так же поступово переходять в чіткіші відмінності ще крупніших угруповань – підвидів, а відмінності між підвидами – в цілком певні міжвидові відмінності. Таким чином, індивідуальна мінливість плавно переходить в групові відмінності. З цього Дарвін зробив висновок, що індивідуальні відмінності особин є основою для виникнення різновидів. Різновиди при накопиченні відмінностей між ними перетворюються на підвиди, а ті, у свою чергу, – в окремі види. Отже, ясно виражений різновид може розглядатися як перший крок до відособлення нового виду.

Основні положення синтетичної теорії еволюції:

- головним джерелом спадкової мінливості є мутації;
- елементарною одиницею еволюції є популяції, в яких діють усі елементарні фактори еволюції;
- еволюційний процес відбувається у формах макроеволюції, видоутворення і мікроеволюції;
- рушійною силою еволюції є природний відбір, який є наслідком боротьби за існування в різних її формах;

- будь-яка систематична група організмів може або процвітати (перебувати у стані біологічного прогресу), або вимирати (стан біологічного регресу).

Слід зазначити, що наука має свої межі. Нормальна (діюча) наука має справу лише з повторюваними і спостережуваними процесами, які відбуваються сьогодні. Теорія еволюції, навпаки, абстрактна; вона має справу з минулим, яке неможливо спостерігати і повторити. Цікавою є позиція американського біолога Бена Хобринка, який висловився, що «ніхто не може відтворити акт народження Землі, і ніхто її не спостерігав. Це означає, що обидва вчення – як поступовий розвиток (еволюціонізм), так і спеціальне творення (креаціонізм) – відносяться до області віри». На сьогодні не існує достатніх незаперечних наукових доказів на користь ні однієї теорії. Тому було б логічно відносити еволюцію не до науки, а до філософії.